

ایران و سازمان تجارت جهانی

در کشور ما نیز طی چند سال گذشته بار دیگر مساله عضویت در سازمان تجارت جهانی مطرح شده است و در این مسیر تلاشهایی صورت می گیرد. ایران در اجلاسیه مغرب جز یک از کشورهایی بود که نه به عضویت این سازمان درآمده بود و نه تقاضای عضویت داشت و در ردیف کشورهایی مثل افغانستان، کامبوج، رواندا، بروندي و سومالی و لیبیا قرار داشت که یا دولت متمرکز ندارند یا در آتش جنگهای داخلی و محدودیت های حاکمیت دولت مرکزی می سوزند ولی در اجلاسیه سنگاپور که در سال ۱۹۹۷ تشکیل شد رسماً تقاضای عضویت داد و به این طریق صنف خود را از کشورهای فوق جدا نموده و جز متقاضیان عضویت در سازمان تجارت جهانی قرار گرفت.

اهداف کلی سازمان تجارت جهانی:

تاسیس سازمان تجارت جهانی به عنوان بزرگترین گام در اصلاح نظام تجارت جهان طی نیم قرنیه که از آغاز مذاکرات تجارت جهانی پس از جنگ دوم بین المللی می گذشت تلقی می شود این سازمان زائیده گات است ولی گات یک نهاد کوچک بود و هرگز از لحاظ حقوقی به عنوان یک سازمان بین المللی شناخته نشده بود ولی سازمان تجارت جهانی یک سازمان پذیرفته شده ای است که به عنوان یک مجمع بین المللی زمینه حقوقی سیاستهای تجارت بین المللی را فراهم می کند و سه هدف عمده را مدنظر قرار داده است: (۱) اصل عدم تبعیض (۲) اصل تجارت آزاد (۳) اصل تشویق رقابت و برخی اصول دیگر که برای کشورهای کمتر توسعه یافته مدنظر قرار گرفته است.

اصول اساسی عضویت در سازمان تجارت جهانی:

کشوری که به عضویت این سازمان پذیرفته میشود باید اصول ۹ گانه زیر را بپذیرد:

۱- آزاد سازی تجارت خارجی

۱-۱- آزادی واردات کلیه محصولات صنعتی و کشاورزی

۱-۲- لغو کلیه محدودیتهای بر واردات خدمات

۱-۳- حذف حقوق گمرکی بر واردات محصولات صنعتی و کشاورزی

۱-۴- آزادی صادرات کلیه تولیدات داخلی

۲- آزاد سازی نرخ کالا و خدمات و حذف کلیه سوبسیدهای غیر مستقیم

۳- آزاد سازی نرخ ارز

۴- آزاد سازی نرخ بهره

۵- لغو انحصارات دولتی و غیر دولتی

۶- جریان آزاد اطلاعات

۷- تخصیص بهینه منابع به وسیله بازار

۸- جداسازی دو مفهوم اقتصاد و تامین اجتماعی

۹- ایجاد دولت ناظر به جای دولت عامل در عرصه سیاست و اقتصاد

ایران و سازمان تجارت جهانی:

از بهمن سال ۱۳۳۷ شمسی که برای نخستین بار مساله عضویت ایران درگات (سلف سازمان تجارت جهانی کنونی) مطرح شد که اعضای آن تنها ۴۳ کشور بود، حدود ۴۳ سال می گذرد از آن زمان تاکنون هر از چند گاهی تحت تاثیر برخی شرایط موضوع الحاق ایران به گات مطرح شده و به دلایلی که چندان مشخص نیست به ورطه فراموشی سپرده شده است و یا به نتیجه نرسیده است. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی از سال ۷۱ این مبحث حالت جدی به خود گرفت و اظهارات و اقدامات مختلفی صورت گرفته است اما با این وجود هنوز تقاضای عضویت ایران مورد پذیرش شورای پذیرش شورای سازمان قرار نگرفته (به دلیل مخالفت آمریکا) و نداشتن شرایط مناسب جهت ورود به آن، در واقع حل مشکلات در داخل کشور می تواند به تسریع عضویت ایران کمک کند یکی از آن اقدامات که از نظر آن سازمان مهم است تک نرخی شدن ارز و آزاد سازی آن است (که در سال ۸۱ شاهد به وقوع پیوستن آن

خواهیم بود) این در حالی است که ما حتی درباره نام این سازمان که ساده ترین خصیصه آن است هم اختلاف داریم. از ابتدای سال ۱۹۹۵ (دیماه ۱۳۷۳) که موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گارت) جای خود را به سازمانی که در زبان انگلیسی به آن **World Trade Organization (W.T.O)** می گویند داد و وزارت امور خارجه ایران نام سازمان تجارت جهانی را به کاربرد ولی بعضی ارگانها یا کارشناسان و مسولین سازمان جهانی تجارت را به کاربرده و بعد از گذشت بیش از ۷ سال هنوز به اجماع نظری در این زمینه نرسیده اند تا به مساله مهمتری که همانا بررسی راهکارهای ورود سریعتر ایران به این سازمان است، بیشتر و موشکافانه تر بپردازند.

جدول شماره ۱: دوره های قبلی مذاکرات تجارت جهانی

نام دوره	تاریخ	اهداف
ژنو	۱۹۴۷	شکل گیری گات
آلن / فرانسه	۱۹۴۹	کاهش تعرفه ها
تروگوئه / انگلستان	۱۹۵۱	کاهش تعرفه ها
ژنو	۱۹۵۶	کاهش تعرفه ها
دیلون / ژنو	۱۹۶۰ - ۱۹۶۲	کاهش تعرفه ها
کندی / ژنو	۱۹۶۷ - ۱۹۶۲	کاهش تعرفه ها
توکیو / ژاپن	۱۹۷۹ - ۱۹۷۳	اصول مذاکرات گات - کاهش کلی تعرفه ها به سطح متوسط ۳۵ درصد درجه و ۵/۸ درصد بین کشورهای توسعه یافته - ارزیابی گمرکی - مقررات موانع غیر تعرفه ای - مداخله دولتها - یارانه ها و اقدامات حمایتی - استانداردها - پروانه های واردات
اروگوئه	۱۹۹۴ - ۱۹۸۶	- اضافه کردن تجارت خدمات و مالکیت فکری - تاسیس سازمان تجارت جهانی

مخالفان و موافقان:

این مساله یعنی مساله عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی همچون هر پدیده سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مطرح در جامعه موافقان و مخالفانی دارد که از هر طریق ممکن به ابراز

نظرات می پردازند ولی به طور کلی مخالفان عضویت را می توان به دو دسته مخالفان سیاسی، مخالفان اقتصادی، تقسیم کرد دسته اول این سازمان را وسیله ابراز قدرتهای امپریالیستی دانسته جهت تضعیف و چپاول کشورهای ضعیف و گروه دوم مبتنی بر محاسبات سود و زیان اقتصادی معتقدند دست کم در شرایط کنونی ممکن است پیوستن ایران به این سازمان مصلحت نباشد. ولی در کل مخالفان ورود ایران به این سازمان در اقلیتند و گروه حمایت کننده از این مساله حتی تقاضای تسریع در این امر را دارند. البته باید این نکات را مدنظر داشت که اولاً طرح مساله عضویت به معنای پذیرش عضویت نیست و ثانیاً به خاطر پیچیدگی موضوع کشور ما باید با یک نظر صائب و همه جانبه دست یابد و ثالثاً از سردرگمی موجود پیرامون مشخص نبودن ارگان و متولی اصلی این ارم و پیگیری های لازم رهایی یابیم. با این اوصاف از این پس سعی داریم از ابعاد مختلف و منافع و مضار ورود ایران به سازمان تجارت جهانی و تاثیرات آن بر بخش های مختلف پیکره اقتصادی کشورمان را با استفاده از نظرات صاحب نظران و آمار و ارقام بررسی کنیم.

صنعت ایران بعد از جهانی شدن، رشد یا فروپاشی؟ شاید یکی از حساس ترین بحث ها در پذیرش توافقنامه های دور اروگوئه و عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی اندازه گیری اثر تغییر در واردات و صادرات پس از قبول مفاد موافقتنامه مزبور باشد. در متون اقتصادی اثر حذف یا کاهش تعرفه یا رفع موانع غیر تعرفه ای در تجارت جهانی از لحاظ ابعاد نظری دارای سابقه ای طولانی است. این گفتار در بحث عملی و تطبیق آن با شرایط خاص کشور ایران که در دو دهه اخیر از ابعاد مختلف دچار دگرگونی شده است که این دگرگونی ها بسیار شدید نیز بوده، بسیار پیچیده می نماید، لذا یافتن راه حل هایی که بتواند آثار عضویت ایران را در بخش صنعت ارزیابی نماید، چندان سهل نیست. ولی با استفاده از مطالعات گسترده اقتصاددانان و با استفاده از الگوهای اقتصاد سنجی سعی شده پاسخی تا حد ممکن نزدیک به واقعیت به سوال اصلی فوق داده شود.

جدول شماره ۲ ((صنعت ایران، مزیت یا مضرت))

تراز تجاری (میلیون دلار)	صادرات (میلیون دلار)	واردات (میلیون ریال)	نرخ رشد تولیدات (۷۲،۷۱)	درصد اشتغال صنعتی (۷۲)	شاخص مزیت نسبی آشکار	زیر بخش های صنعت
-۱/۹۵۵	۲۴۰۴	۴۴۹	-۲/۲	۲۵/۴	۰/۷	نساجی پوشاک و چرم (شامل فرش
-۲۶۶	۳۵۹	۹۳	-۷/۵	۱۰/۷	۰/۶	تولیدات فلزات اساسی
-۶۶	۶۸	۱۳۴	۲/۶	۱۱/۲	-۰/۳	محصولات کانی غیر فلزی
-۱/۴۳۶	۴۲۳	۱/۸۵۹	۲/۳	۱۰	-۰/۶	شیمیایی/زغال سنگ/لاستیک/پلاستیک
-۷۳۳	۱۳۷	۸۷۳	۵/۶	۱۲/۶	-۰/۷	غذایی/آشامیدنی/دخانبات
-۲۱	۳	۲۴	۰/۴	۱/۹	۰/۸	چوب و محصولات چوبی
-۵/۲۲۴	۵۰۴	۵۷۴۸	-۹/۷	۳۳/۶	-۰/۸	ماشین آلات/تجهیزات ابزار و محصولات فلزی
-۸۰	۶	۸۶	۵۶/۵	۰/۳	-۰/۹	سایر صنایع تولیدی
-۲۶۷	۹	۲۷۶	۶/۶	۳/۳	-۰/۹	کاغذ، مقوا، چاپ و صحافی
-۵/۶۰۹	۳/۹۱۴	۹/۵۲۳	-۱/۹	۱۰۰	-۰/۴	کل صنعت

مزیت نسبی آشکار:

شاخص مزیت نسبی آشکار به صورت نسبت صادرات منهای واردات (یا خالص صادرات) بر

صادرات به علاوه واردات (یا مجموع مبادلات خارجی) محاسبه می شود.

ارقام این شاخص از نظر کمیت چندان نمی تواند مورد استفاده واقع شود، ولی در مقام مقایسه

زیر بخش ها کاربرد بسزایی دارد. مقدار این نسبت می تواند از مثبت یک تا منفی یک تغییر

کند. هر چه مقدار آن در یک بخش (در مقایسه با بخش های دیگر) بالاتر باشد نشان دهنده

مزیت نسبی آشکار آن بخش است. بررسی های انجام شده حالی از آن است که شاخص

مزیت نسبی آشکار در تمام زیر بخش های صنعت به استثنای گروه صنایع نساجی، پوشاک و

چرم گروه صنایع تولید فلزات اساسی طی دوره ۱۳۷۳ - ۱۳۵۴ همواره منفی بوده است. در

بخش صنایع، تولید فلزات اساسی در سال های آخر دوره موفق شده است که مزیت نسبی

آشکار خود را مثبت نماید در نتیجه صادرات در دو بخش یاد شده بیش از واردات و در بخش

های دیگر واردات، بیش از صادرات بوده است. هنگامی که ایران تصمیم به الحاق به سازمان

تجارت جهانی بگیرد، مذاکره کنندگان می باید شدیداً به نفع زیر بخش هایی که مزیت نسبی بیشتری دارا هستند چانه بزنند و بیشتر مورد حمایت خود قرار گیرند. این موضوع در بخش هایی که اشتغال صنعتی بیشتری را در خود اختصاص داده نیز صادق است. اگرچه نرخ رشد تولید و ارزش افزوده صنایع نساجی و پوشاک و چرم و فلزات اساسی حاکم از عدم توجه کافی به آنها می باشد. فرض صادراتی که از صنایع کار بر تلقی می گردد، سبب مثبت شدن مزیت نسبی آشکار بخش نساجی شده است و در فلزات اساسی وجود صادرات مس و سرمایه گذاری های کلان قبلی در این بخش است. به علاوه صادرات آلومینیوم در سالهای آخر دوره سبب این بهبود شده است (که البته در سالهای اخیر با کاهش شدید صادرات فرش مزیت های این بخش نیز تقریباً از دست رفته است)

صنعت ایران بعد از الحاق به W.T.O

تغییر با جدول قبل	مزیت نسبی آشکار	تراز تجاری حقیقی	واردات دلاری	صادرات دلاری	تراز تجاری دلاری	زیر بخش های صنعت
منفی	-۲/۳۷	-۲/۳۶	-۱/۷۵	۲/۰۹	-۳/۱۹	نساجی پوشاک و چرم (شامل فرش)
منفی	-۰/۶۹	-۱/۳۱	۰/۵۸	۲/۹۰	-۱/۱۵	تولیدات فلزات اساسی
منفی	۰/۴۱	۴/۰۱	۱/۳۳	۵/۵۳	-۱/۶۳	محصولات کانی غیر فلزی
مثبت	۰/۱۳	۰/۴۹	۰/۵۱	۱۱/۴۸	۰/۴۵	شیمیایی/زغال سنگ/لاستیک/پلاستیک
مثبت	۰/۲۰	۰/۴۵	۰/۴۴	۰/۸۴	-۰/۴۲	غذایی/آشامیدنی/دخانبات
منفی	-۴/۴۳	-۶/۹۱	۴/۶۸	۹/۹۶	-۹/۲۴	چوب و محصولات چوبی
منفی	۰/۵۰	۰/۵۹	۰/۶۰	۸/۸۴	-۰/۵۸	ماشین آلات/تجهیزات ابزار و محصولات فلزی
منفی	-۱/۴۴	-۱/۸۳	۵/۰۲	۱۰/۲۵	-۲/۳۸	سایر صنایع تولیدی
مثبت	۰/۲۰	-۰/۴۵	۰/۴۵	۳۶/۵	-۰/۴۴	کاغذ، مقوا، چاپ و صحافی
مثبت	۰/۱۱	۰/۶۲	۰/۶۳	۲/۷۴	-۰/۵۷	کل صنعت

اثر الحاق به W.T.O

بر اساس مفاد موافقنامه دور اروگوئه، کاهش نرخ تعرفه هایی که کشورهای خارجی بر کالاهای صادراتی ما اعمال خواهند کرد بیشتر از کاهشی خواهد بود که ما بر تعرفه وارداتی کالاهای آنها وضع خواهیم کرد. بر این اساس یعنی کاهش تعرفه خارجیان بر کالاهای صادراتی صنعتی ایران در مجموع به طور تقریبی ۴۰ درصد و نرخ تعرفه ایران بر کارهای صنعتی خارجی حدود ۱۴ درصد کاهش یابد اثر الحاق بررسی خواهد شد این بررسی براساس شبیه سازی ۲۰ ساله با استفاده از الگوهای یاد شده همانند اقتصادسنجی خلاصه شده است. بررسی جدول نشان می دهد که الحاق به سازمان تجارت جهانی، تراز تجاری زیر بخش های صنعتی و همچنین کل بخش صنعت از رشد منفی برخوردار می شود و به عبارت دیگر پس از الحاق به طور متوسط سالانه میزان ۵۷ درصد به کسری تراز تجاری کل صنعت افزوده خواهد شد این رقم برای تراز تجاری حقیقی برابر ۰/۶۲ درصد است. از سوی دیگر صادرات کلیه زیر بخش ها افزایش خواهد یافت و در مجموع سالانه ۲/۷۴ درصد بر صادرات بخش صنعت افزوده می شود. این رقم برای واردات دلاری (اسمی) ۰/۶۳ درصد خواهد بود. الحاق باعث بهبود وضعیت زیر بخش صنایع محصولات شیمیایی و غذایی از لحاظ مزیت نسبی آشکار شده ولی بقیه بخش ها از این شاخص متضرر می شوند یا شاخص آنها تغییر چندانی نخواهد کرد. ولی در مجموع کل صنعت، مزیت نسبی آشکار ۰/۱۱ درصد بهتر خواهد شد. اگرچه نرخ رشد صادرات بیش از واردات است لیکن با توجه به سهم بسیار کم صادرات صنعتی از کل صادرات کشور (نفتی و غیر نفتی) این افزایش در صادرات به آن میزان نیست که بتواند جبران افزایش واردات در اثر الحاق به این سازمان را بنماید.

پیش شرط های الحاق:

نرخ موزون تعرفه در ایران در مقایسه با کشورهای صنعتی در مجموع کمتر از تعرفه های کشورهای صنعتی بر کالاهای صادراتی کشور ما می باشد، به عبارت دیگر ابتدا ایران نیازمند

افزایش نرخ تعرفه خود است تا کاهش آن، تا بلکه بتواند با کشورهای صنعتی لاقلا از لحاظ نرخ های تعرفه هم سطح شود. علت بدتر شدن وضعیت تراز تجاری زیر بخش های صنعتی فزونی بسیار زیاد واردات بر صادرات در این بخش ها است. پیش شرط اساسی بهبود وضعیت تجارت خارجی در بخش صنعت در ابتدا ایجاد شرایطی برای تعادل نسبی در واردات و صادرات در زیر بخش های صنعت و الحاق به این سازمان است که خود باعث بهبود این امر خواهد شد، است. در این صورت الحاق به این سازمان تراز تجاری بخش صنعت را بهتر خواهد کرد. البته موانع غیرتعرفه ای در کوتاه مدت برای کنترل صادرات و واردات موثر است ولی در بلند مدت وارد کنندگان و صادرکنندگان راه های برخورد خاصی با این موانع پیدا کرده و این موانع عملاً غیر کار آمد می شوند. مجوز صدور یا ورود یا محدودیت ناشی از اجازه صادرات یا واردات مستمرترین و موثرترین نحوه کنترل های غیر تعرفه ای در امر صادرات و واردات است ولی با توجه به موانع آن می توان با جایگزین کردن موانع تعرفه ای که توضیح داده شد تا حدی قابل قبول به اهداف خود در این مقوله رسید. البته این مباحث همگی اثرات اولیه الحاق به این سازمان را شامل می شود نه اثرات ثانویه ناشی از تخصیص مجدد منابع در اثر الحاق به آن سازمان را.

پیوستن یا نپیوستن با توجه به صنعت کشور:

الحاق ایران به W.T.O یک هدف بلند مدت پس از شفاف کردن بازرگانی خارجی صنعت و اصلاح ساختار صنعت در افزایش کیفیت و کمیت کالاهای تولید شده و اختلال زدایی نظام اقتصادی صنعت همچنان قابل بررسی است. نتایج تحقیقات موجود صنعت ایران را در شرایط فعلی قابل رقابت با صنایع جهانی نمی بیند و چنانچه این شرایط بهبود یابد، الحاق ایران می تواند سبب بهبود وضعیت بازرگانی و تولید صنعتی ایران شود. این آمار و ارقام کلیت متداول جهانی را شامل می شود و در اصل نیاز به بازبینی و بررسی جنبه های مختلف بخش صنعت و اصلاح ساختار آن ضروری به نظر می رسد.

بررسی پیامدهای پیوستن به سازمان تجارت جهانی در بخش کشاورزی:

بخش کشاورزی در اقتصاد ایران جایگاه ویژه ای دارد. جدای از تامین بخش عمده مواد غذایی و مواد خام صنایع کشور، عدم وابستگی (وابستگی کمتر نسبت به دیگر بخش ها) سهم عمده ای از صادرات کشور را دارد. در سالهای اولیه توسعه اقتصادی بخش کشاورزی نزدیک به ۳۰ درصد ارزش صادرات غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده در حالی که تنها ۴/۷ درصد منابع ارزش کشور را صرف کرده است. رد صورت توجه و حمایت بیشتر از این بخش و ظرفیت های بالقوه آن جهت افزایش تولید و افزایش صادرات می تواند نقش شایسته تری را در راه ورود به عرصه جهانی ایفا نماید و با ورود به این سازمان در عرصه جهانی با توجه به شرایط جدید از جمله کاهش تدریجی تعرفه ها و حذف موانع غیر تعرفه ای و کاستن از محدودیت ها خود کمک خواهد کرد تا بخشهایی که الان مشمول به پرداخت نوعی مالیات (به جای اقدام حمایتی) هستند، دارای سودآوری بیشتر شده و تولید محصول افزایش یابد البته در مورد برنج باید با احتیاط بیشتری مبذول داشت که در واقع با کاهش تدریجی حمایت ها در مورد برنج و بهینه کردن روشهای کاشت، داشت و برداشت و کاهش هزینه های تولید و حذف شدن مشکلات بر سر راه صدور آن از متضرر شدن برنجکاران جلوگیری می شود.

تعرفه های در کشاورزی ما و W.T.O

در مورد تعرفه های گمرکی و سود بازرگانی محصولات کشاورزی، آخرین موافقتنامه گات در دور اروگوئه بر ۲۴ درصد کاهش در خلال ۱۰ سال برای کشورهای در حال توسعه تاکید دارد و باید با کاهشی متناسب به صورت سالانه اثرات این کاهش تعرفه را کمتر نمود. البته واردات کشاورزی در ایران با کنترل نسبتا شدیدی مواجه است. در ارتباط با تبدیل موارد غیر تعرفه ای به تعرفه ای به شرط آن که بتوان با محاسبات کارشناسی دقیق معادلهای آن را به تعرفه های موجود اضافه کرد و به طور صحیح مدیریت نمود، می توان نگرانی ناشی از کاهش تعرفه ها را به میزان قابل توجهی مرتفع کرد. البته این موارد نیاز به بررسی موشکافانه تر و جوانب

مختلف دیگر منافع و مضار و مقایسه با دیگر کشورها دارد. بررسی منافع ورود ایران از دید کشاورزی با پیوستن ایران از جهاتی منتفع میگردد. اولاً با کاهش میزان تعرفه ها و حذف موانع غیر تعرفه ای در کشورهای صنعتی و کشورهای طرف تجاری ما، صادرات محصولات کشاورزی ما به کل دنیا افزایش می یابد. ثانياً برخورد تبعیضی کنونی با محصولات ایرانی از بین می رود. ثالثاً تولید کنندگان و صادرکنندگان با واقف شدن بر اهمیت صادرات و بازار رقابتی بر کیفیت محصول تا حد ممکن افزوده و این در حالی است که در شرایط عدم وجود رقابت و روابط تجاری تولید کنندگان داخلی قادر به ارتقای سطح کمی و کیفی تولیدات خود نخواهد بود و تلاش و تمایلی جدی برای دستیابی به وضعیت بهتر و برداشتن گامی فراتر، از خود نشان نمی دهند. بدین ترتیب همه ساله شکاف بین تولید داخل و خارج بیشتر می شود و موضع ما در قبال رقبای خارجی ضعیف تر می گردد. الحاق به سازمان تجارت جهانی می تواند به این دور باطل پایان دهد و تلاش و کوشش بیشتری را در مجموعه نظام تولیدی و صادراتی ما ایجاد کند. در مجموع انتظار میرود که الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی در این بخش پیامدهای و نتایج مثبتی به بار آورد. البته با توجه به پیچیده بودن موضوع و توجه به تمامی جوانب، رقبا و... بسیار مهم است. بدون وجود اطلاعات از قبیل وضعیت موجود بازار و بدون وجود مجموعه تحقیقی و مطالعاتی در این زمینه و مدیریت و کارشناسان کارآزموده مدیریت الحاق به این سازمان ضعیف خواهد بود و منافع کشور به طرز شایسته ای تامین نمی شود.

نتایج نظر سنجی درباره کشاورزی ایران و سازمان تجارت جهانی

کشاورزی ایران و سازمان تجارت جهانی موضوع یک نظر سنجی علمی توسط مرکز مطالعات برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی بوده است. در این نظر سنجی ۶۴ نفر از صاحبان نظران به چهار سوال کلی در مورد انتخاب موضع در قبال W.T.O پیامدهای عضویت پیش شرطهای عضویت و در نهایت اثرات ناشی از عضویت در بخش کشاورزی پاسخ داده اند. پاسخ

دهندگان مجموعه منسجمی از صاحبان مسائل اقتصادی، کشاورزی شامل اساتید دانشگاه، مسوولین اجرایی وزارت کشاورزی و شرکت های مهندسين مشاور بوده اند.

سوال اول: آیا موافق عضویت و یا الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی هستید یا خیر؟

۱۵/۶ درصد از پاسخ دهندگان موافقت خود را با عضویت اعلام نموده اند. ۳۳ درصد به اجباری بودن عضویت در شرایط کنونی جهانی اشاره کردند. ۴۳ درصد به عضویت مشروط رای دادند. بقیه که حدود ۱۷ درصد بودند یا به طور کلی مخالف عضویت بوده یا شرایط کنونی ایران را جهت این امر مساعد نمی دانستند. (۳ درصد مخالف و ۱۴ درصد نظر دوم را داشتند) بعضی اشاره داشتند که بخش کشاورزی قطعاً از الحاق منتفع خواهد شد ولی در سایر بخشها تردیدهایی وجود دارد.

سوال دوم: در مورد پیامدهای عضویت در این سازمان چه نظری دارید؟

۳/۱ درصد به پیامدهای مثبت و ۱۵/۶ درصد به پیامدهای منفی یا غالباً منفی اشاره داشته و ۴۸ درصد بر ترکیبی از پیامدهای مثبت و منفی تاکید کرده اند و ۲۵ درصد دیگر نوع پیامدها را وابسته به چگونگی عضویت و قدرت چانه زنی (برای به دست آوردن امتیازات بیشتر) دانسته اند. در برخی پاسخ های به مشکلات و بحرانهای کوتاه مدت اشاره شده ولی در مقابل تاکید شده که این بحرانها را می توان با مدیریت صحیح در بلند مدت مهار کرد و پیامدهای منفی عضویت را با افزایش بهره وری و رقابت سالم کاهش داده یا از بین برد.

سوال سوم: به نظر شما چه پیش شرطهایی لازم است تا حضور ما موفق تر باشد؟

پاسخ دهندگان حدود ۲۶۶ مورد پیش شرط برای عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی برشمرده اند که بیشترین آنها یعنی حدود ۱۸/۵ درصد آن اشاره به موفقیت ایران در W.T.O مشروط به برخورداری از یک مدیریت کارآمد و منسجم برای هدایت اقتصاد کشور است. تغییر ساختار اقتصادی و سرمایه گذاری های زیر بنایی هر کدام با درجه اهمیت یکسان حدود ۱۶ درصد از پاسخ را به خود اختصاص داده اند.

سوال چهارم: اثرات ناشی از الحاق را چه می دانید؟

پاسخ دهندگان ۵۸۳ اثر ناشی از عضویت ایران در W.T.O پیش بینی کرده اند. بیشترین تبعات ذکر شده یعنی حدود ۷ درصد به افزایش تولیدات داخلی براساس مزیت های نسبی در دوران پس از عضویت تاکید دارد. در رتبه دوم ۳۰ مورد از اثرات ذکر شده (۵/۱ درصد) به افزایش صادرات بلندمدت و نیز ارتقای کیفی محصولات صادراتی کشور اختصاص داشته است. سایر اثرات و نیز اهمیت آنها در جدول ۳ آورده شده است.

نتایج نظر سنجی پیرامون عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی و اثرات آن در بخش کشاورزی:

ردیف	اثرات ناشی از عضویت در گات	تعداد	درصد
۱	افزایش واردات در کوتاه مدت	۲۴	۴/۱
۲	افزایش واردات در بلند مدت	۱۳	۲/۲
۳	افزایش صادرات در کوتاه مدت	۸	۱/۳
۴	افزایش صادرات در بلند مدت	۳۰	۵/۱
۵	افزایش تولید محصولات استراتژیک داخلی	۲۰	۳/۴
۶	افزایش تولیدات داخلی براساس مزیت های نسبی	۴۱	۷
۷	تولید محصولاتی که ارزش اقتصادی بالایی دارند	۲۳	۳/۹
۸	افزایش قیمت های بین المللی محصولات کشاورزی	۲۰	۳/۴
۹	کاهش قیمت های بین المللی محصولات کشاورزی	۱۸	۳
۱۰	افزایش کسری موازنه ارزی بخش کشاورزی	۱۰	۱/۷
۱۱	ارز آوری و ایجاد مازاد تراز پرداخت بخش کشاورزی	۲۰	۳/۴
۱۲	تغییر نظامهای بهره برداری	۲۳	۳/۹
۱۳	شکل گیری واحدهای بهره برداری بهینه و اقتصادی	۲۲	۳/۷
۱۴	ورشکستگی و اضمحلال واحدهای کوچک و دهقانی	۲۲	۳/۷
۱۵	تخصیص بهینه و منطقی نهاده ها و منابع تولید	۲۳	۳/۹
۱۶	ارتقای کیفیت محصولات	۳۰	۵/۱
۱۷	کاهش هزینه های تولید	۱۴	۲/۴
۱۸	توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی	۲۸	۴/۸
۱۹	حذف مقررات و ضوابط زاید	۲۵	۴/۲
۲۰	توسعه شبکه های ارتباطی و حمل و نقل	۲۱	۳/۶
۲۱	افزایش نرخ دستمزد نیروی کار کشاورزی	۱۲	۲
۲۲	تقویت روحیه رقابت	۹	۴/۹
۲۳	توسعه فقر و آسیب پذیری روستاییان و کشاورزان	۱۴	۲/۴
۲۴	بهبود وضع اقتصادی کشاورزان	۱۵	۲/۵
۲۵	بهبود الگوی مصرف و کاهش ضایعات مصرف	۲۱	۳/۶
۲۶	کاهش کیفیت تغذیه اکثریتی از جامعه	۱۰	۱/۷
۲۷	تشدید بیکاری	۱۴	۲/۴
۲۸	ایجاد مشاغل جدید	۱۹	۳/۲
۲۹	تشدید روند مهاجرت از روستا به شهر	۲۴	۴/۱
جمع		۵۸۳	۱۰۰